

En branschgemensam modell för validering av industriell baskompetens

Bakgrund

Svensk industri är, liksom arbetsmarknaden i sin helhet, i snabb förändring. Arbetets innehåll och sättet vi organiserar arbetet på, ökar i komplexitet.

Individen och arbetsgruppen utför alltmer komplicerade arbetsuppgifter i en föränderlig arbetsorganisation, som är avgörande för konkurrenskraften. De okvalificerade jobben blir färre och trösklarna in i arbetslivet högre.

För att tillgodose industrins behov av kvalificerade medarbetare krävs:

- Att det formella utbildningssystemet kan utforma och genomföra utbildning som leder till en kompetensnivå som matchar industrins krav för att individen ska vara anställningsklar och utvecklingsbar.
- Att de arbetssökandes kompetens kan matchas mot industrins kompetenskrav och att denne ges möjlighet till arbetsmarknadsutbildning så att kompetenskraven uppfylls.
- Att företagen själva bedriver en strategisk kompetensutveckling kopplad till kraven för lönsamhet och tillväxt.

Ett mer systematiskt arbete med kompetensförsörjning inom industrin är nödvändig för såväl enskilda företags, som hela industrins, framtida utveckling.

Ett flertal av industrins olika branscher och arbetsmarknadsparter är överens om att utveckling och validering av yrkeskompetens, tillsammans med rationella metoder att organisera kompetensutveckling är en viktig bas i en långsiktig kompetensförsörjning.

En hos industrins branscher förankrad modell för validering som beskriver individens kompetens i förhållande till företagets krav på kompetens inom avgränsade kompetensområden, ger förutsättningar för:

- gymnasieskola och yrkeshögskola, att utforma ett kvalitetssäkrat innehåll i industrirelaterade utbildningar,
- omställningsföretag och utbildningsanordnare, att utforma relevant arbetsmarknadsutbildning,
- det enskilda företaget, att planera och genomföra kostnadseffektiv intern kompetensutveckling.

Validering av *specifik yrkeskompetens*

För att en modell för validering av yrkeskompetens ska bli ett effektivt verktyg för kompetensutveckling, mobilitet och tillförsel av ny kompetens krävs att modellen utvecklas och etableras utifrån industrins egna förutsättningar.

Valideringsmodeller för reglerade yrken med krav på legitimation, behörighet till studier inom det formella utbildningssystemet eller för godkännande av utländska examina ställer andra krav än som avses här.

Branscherna har genom åren varit för sig utvecklade flera yrkesspecifika valideringsmodeller. Dessa bygger på kompetensområden och kravställningar som bekräftats av respektive branschens företag som angelägna för en effektiv produktion.

Det nära samarbetet med företagen har legitimerat dessa modeller och möjliggjort spridning av dem. Några av branschmodellerna har fått större spridning än andra, i något fall även internationellt. Men även om valideringsmodellerna utformas och används på lite olika sätt bygger de i grunden på samma principer:

- kompetensområden och kompetenskrav utformas och kvalitetssäkras tillsammans med representanter för företag i branschen,
- man har valt ett kostnads- och tidseffektivt valideringsförfarande som möter användarens behov av enkelhet och snabbhet,
- valideringen bygger på en kvalitetssäkrad och standardiserad metodik,
- valideringen fungerar för effektiv matchning och är användbar för såväl arbetsgivare, anställda, arbetsförmedlare som för utbildningsanordnare.

Sammantaget finns goda möjligheter att utifrån branschernas olika befintliga modeller gå vidare och utveckla en mer branschgemensam och nationell standard för validering av grundläggande yrkeskompetens inom industrin.

Validering av *industriell baskompetens*

Merparten av branschernas valideringsmodeller tar sikte på behovet av kompetens för arbetsuppgifter kopplade till tydliga yrkesroller. Det handlar om validering av yrkeskompetenser som hämtas ur specifik yrkesutbildning och/eller arbetslivserfarenhet (t.ex. processoperatör, CNC-tekniker, underhållstekniker, automationstekniker, produktionstekniker).

I takt med ökad brist på kvalificerad produktionspersonal på alla nivåer, allt färre ungdomar med examen från gymnasieskolans industrirelaterade utbildningar och en ökad ungdomsarbetslöshet har även behovet av validering av en generell och grundläggande kompetens vuxit. En sådan bas kan bilda startpunkt för företagets fortsatta arbete med kompetensutveckling.

De grundläggande kompetenser som krävs för produktionspersonal inom olika områden har visat sig i hög grad vara gemensam mellan industrins olika branscher. Istället för att vara för sig utformar egna branschmodeller är därför mycket vunnet med en gemensam modell. Ett branschöverskridande samarbete kring en sådan validering har inletts under det senaste året.

Projektets idé

En branschgemensam valideringsmodell för industriell baskompetens kommer att kunna utformas till en plattform för fortsatt validering av mer yrkesspecifika kompetenser inom de av industrins branscher som har behov av detta.

En gemensam standard för vilka kompetensområden och vilka kompetenskrav som gäller för att vara tillräckligt kvalificerad för arbetsuppgifter ökar förutsättningarna för att:

- sänka trösklarna för instegsjobb i industrin,
- stimulera karriärutveckling mot kvalificerade arbetsuppgifter o yrkesroller,
- ökad mobilitet mellan företag och branscher i industrin,
- bättre matchning i arbetsförmedlingens åtgärder,
- tydligare underlag för utformning av kursplaner med mätbara lärandemål

Genom att använda redan befintliga metoder och verktyg underlättas etablering och spridning av den nya valideringen av industriell baskompetens.

Genom att använda befintliga infrastrukturer krävs heller inga omfattande investeringar för att möjliggöra genomförandet av validering över hela landet.

Kunskapen kring vad som utgör en för industrin fungerande modell för validering av yrkeskompetens finns hos bransch- och teknikorganisationerna. Därför har det varit naturligt att genomföra utvecklingsarbetet i den konstellation som nu arbetar med framtagande av valideringsmodell och infrastruktur för en framtida löpande förvaltning och utveckling av modellen.

Projektets genomförande

Projektägare är Teknikföretagen i samverkan med IFMetall.

Projektet finansieras med drygt 6 miljoner kronor av Skolverket utifrån ett särskilt statsbidrag avsett för att stödja branschernas och arbetsmarknadens parter arbete med lärande inom ramen för Yrkesintroduktionsavtalsanställningar.

Projektet består av följande delar:

1) Framtagning av kompetensområden och kompetenskrav som bedöms vara nödvändiga för att på en grundläggande nivå kunna vara anställningsbar. Kompetensområdena är beskrivna i termer av kunskap/teori, förståelse, färdighet och kompetens.

Framtagningsarbetet genomförs tillsammans med grupper av referensföretag i respektive bransch. Varje företag utser arbetsgrupper med relevant personal som deltar i ett antal arbetsmöten under ledning av processledare. Framtagningsarbetet sker i enlighet med den metodik som utvecklats av Skärteknikcentrum Sverige.

2) Synkronisering av framtagna kompetensområden och kravställningar till ett branschgemensamt underlag.

Branschernas processledare, representanter från arbetsgivare och fack i referensföretagen bearbetar och prövar de framtagna underlagen tills dess att samsyn råder kring vad som är relevanta branschgemensamma kompetensområden och krav.

3) Framtagning av frågeunderlag till valideringsprocessen.

Tillsammans med ämnesexperter och referensföretag formuleras frågeställningar och uppgifter till valideringsprocessen. Frågeställningarna införlivas i ett webbaserat valideringsverktyg. Arbetet genomförs på ett sätt så att valideringsmodellen blir tillförlitlig och stabil.

4) Utformning av hur valideringsmodellen kan användas vid yrkesintroduktionsavtalsanställning i respektive bransch.

Då förutsättningarna för kvalitetssäkrat lärande inom YA-anställning är Skolverekts huvudintresse kommer detta särskilt att utredas och handledning för arbetsgivare och fackliga företrädare utarbetas.

5) Utformning av struktur för hur valideringsprocessen kan kvalitetssäkras, administreras och vidareutvecklas samt modell för fortlöpande förvaltning.

För att i framtiden kunna genomföra validering av individers industriella baskompetens på ett tillförlitligt och kvalitetssäkrat sätt krävs en överenskommen standard. Förslag på sådan utarbetas och testas i pilotkörning av valideringsmodellen. En väsentlig del i en standard är att valideringsledaren är utbildad och ges behörighet som utfärdas av dem som står bakom modellen för validering av industriell baskompetens.

6) Pilot/Test av valideringsmodellen som arbetats fram i moment 1- 5

För att testa valideringsmodellen ges möjlighet i projektet att genomföra testvalideringar i 10 företag per bransch. För att skapa ett tillräckligt underlag för att verifiera valideringsmodellen är målsättningen att cirka 10 medarbetare per företag valideras. I första hand erbjuds de referensföretag som medverkat i framtagningsarbetet att delta i piloten.

7) Revision och fastställande av slutgiltig form för branschgemensam validering av industriell baskompetens.

Det sista momentet i projektet är att fastställa valideringsmodellen, arbeta fram relevant material för att varje bransch utifrån sina förutsättningar ska kunna sprida valideringsmodellen.

Projektet beräknas leverera en fastställd och i pilotform testad valideringsmodell vid årsskiftet 2015/2016.